

НАСОКИ ЗА СТРАТЕГИСКО ВМРЕЖУВАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА

НАСОКИ ЗА СТРАТЕГИСКО ВМРЕЖУВАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА

Скопје 2021

Наслов:

НАСОКИ ЗА СТРАТЕГИСКО ВМРЕЖУВАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА

Издавач:

Институт за истражување на општествениот развој РЕСИС

Автори:

Игор Мицевски

Јулијана Младеновска

Снежана Трпевска

Техничко уредување:

Арт Деск - Скопје

Оваа публикација е објавена со финансиска поддршка на Програмата за поддршка на граѓанското општество Цивика Мобилитас

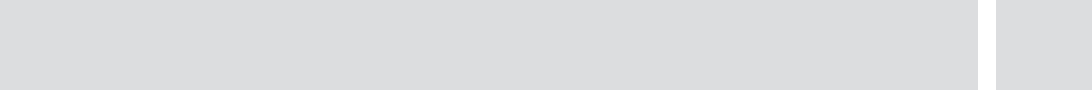

Citizens for change!

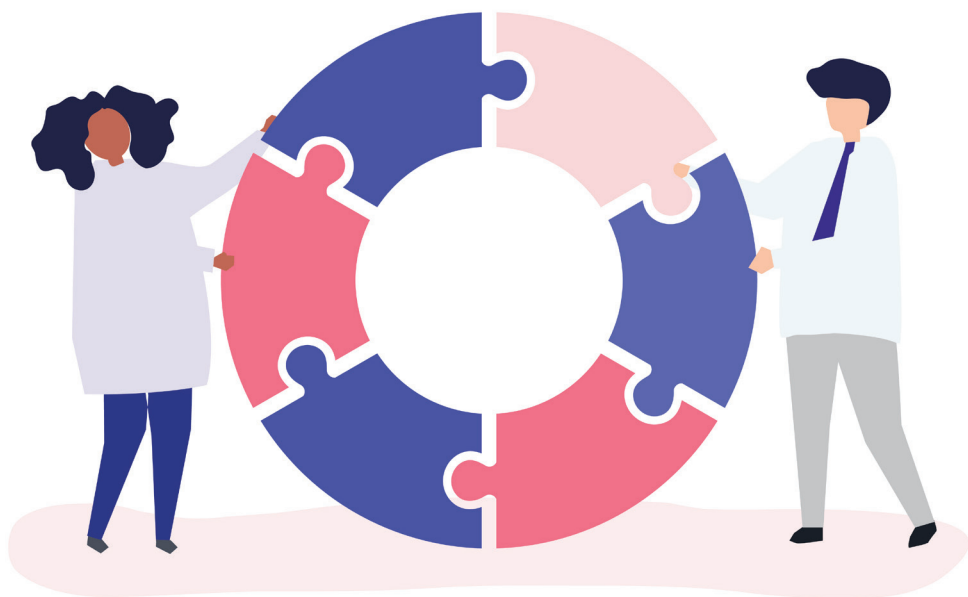
Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Институтот за истражување на општествениот развој РЕСИС и на ниту еден начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Цивика мобилитас, на Швајцарската агенција за развој и соработка (SDC) или на организациите што ја спроведуваат.

Содржина:

НАСОКИ ЗА СТРАТЕГИСКО ВМРЕЖУВАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА	5
1. Локација на стратегискиот проблем	6
2. Комуникациски модел и принципи на комуникација	8
3. Ранливи групи во Мрежата од совети на публики	11

НАСОКИ ЗА СТРАТЕГИСКО ВМРЕЖУВАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА

1 ЛОКАЦИЈА НА СТРАТЕГИСКИОТ ПРОБЛЕМ

Целта на *Насокиџе* за стратегиско вмрежување и комуникација (во натамошниот текст *Насоки*) на членките на Мрежата од совети на публики (МСП) е двослојна: (1) од една страна, тие имаат цел да ги воспостават основните принципи и канали на внатрешна комуникација меѓу членките на Мрежата и така да создадат неформален, но структуриран јазол од локални организации чиј фокус на дејствување е унапредувањето на правата и животните околности на луѓето кои живеат со ранливост во Северна Македонија; (2) од друга страна, тие имаат цел да ја ориентираат надворешната комуникација на воспоставената МСП и последователно да го премостат комуникацискиот јаз што постои меѓу ранливите групи граѓани од една страна и државните тела и институции кои имаат моќ да ги креираат политиките во медиумската сфера, од друга.

Насокиџе, на тој начин, се надоврзуваат на резултатите од спроведеното акциско истражување сублимирани во Проценката на векторите на комуникација на МСП¹, која, ги детектираше стожерните проблеми што ја инхибираат комуникацијата меѓу главните структури кои имаат, или пак треба да имаат влијание во градењето на медиумските политики поврзани со правата на ранливите групи и унапредувањето на нивните комуникациски права. Овие *Насоки* ги исцртуваат контурите на Мрежата од совети од публики (МСП) која натаму треба да се развива како неформална, но самоодржлива, стратегиски поставена структура, што ќе има суштинско влијание врз процесите на креирање медиумски политики, учествувајќи така во унапредувањето на комуникациските права на најранливите заедници и во вкупната трансформација на медијатизираната јавна сфера.

Комуникациските права, во смислата во која тој термин е употребен во *Насокиџе*, подразбираат:

1. *Право на информирање* односно, право на барање, примање и споделување информации и идеи од секаков вид;
2. *Право на комуницирање* кое го вклучува правото на сите ранливи групи да се изразат и да бидат слушнати во јавната сфера;
3. *Медиумски џрава* кои го вклучуваат правото на пристап и можности да ги користат медиумите, правото на идентитетско изразување преку медиумите и изразување на специфичните интереси на групата;
4. *Правоџо на одгвор и исџравка* во ситуациите кога медиумите ќе повредат некое од нивните темелни човекови права; и конечно,
5. Комуникациските права ги подразбираат тн. *инџерџреџаџиџени џрава* – односно право на едукација или право да стекнат знаења за медиумите и способности и вештини за нивно користење.

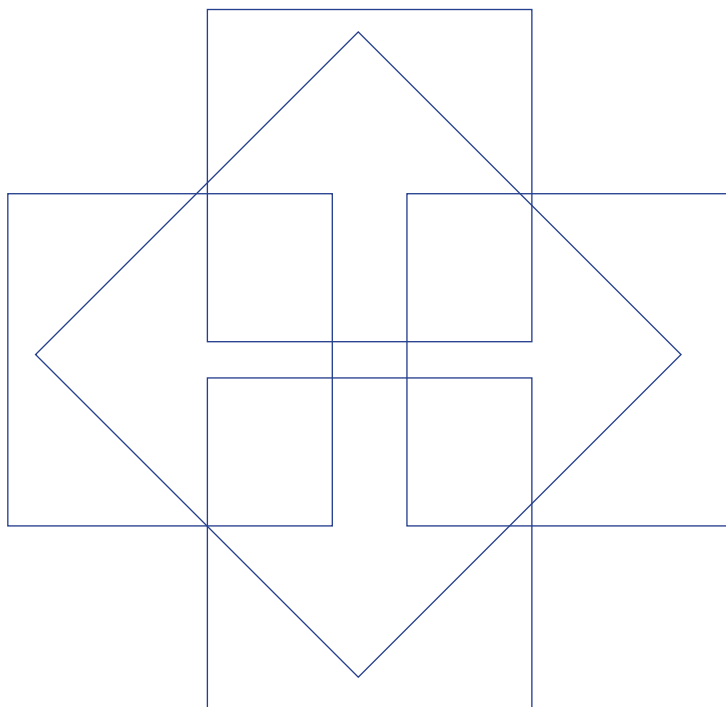
¹ Ранливите групи во јавната сфера: Проценката на векторите на комуникација меѓу граѓанските организации кои се занимаваат со застапување на ранливите заедници, институциите со ингеренции во медиумската сфера и саморегулаторните медиумски тела. Достапно на: <https://resis.mk/images/about-us/PDF/Procenka.pdf>

Клучниот кластер наоди во Проценката на векториите на комуникација на МСП укажува на тоа дека комуникациската врска меѓу ранливите групи и граѓанските организации кои работат на нивно застапување од една страна и државните институции со моќ во креирањето на медиумските политики е мошне слаба, поради што има потреба од стратегиско уредување на сферата. Дополнително, улогата на саморегулаторните тела во медиумскиот домен не е во доволна мера искористена за оваа сфера во РСМ да се придвижи од спорадично кон системско уредување. Затоа основниот проблем кој стратегиското комуницирање на членките на МСП треба да го совладаат е:

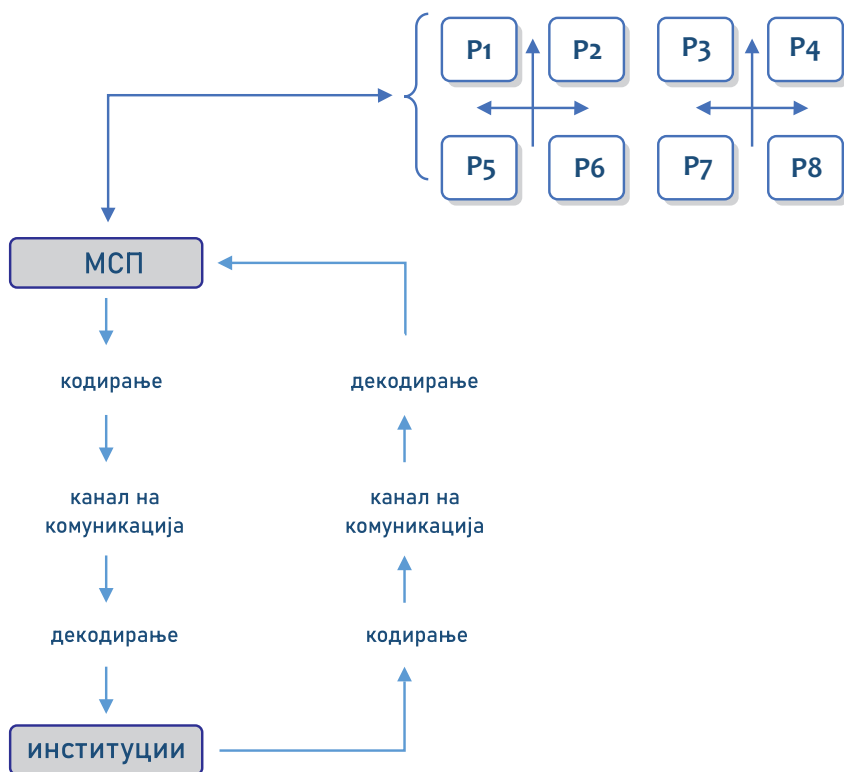
На кој начин, преку кои канали и со кои чораки, комуникациските практики на Мрежите од совети на јублики треба да воспостават мост на соработка со институциите и шелата со моќ во креирањето медиумски политики - за да обезбедат влијание врз зрачењето на тие политики и за да учествуваат во севкупната трансформација на медиумските практики, за да ја надминат нивната медиумска маргинализација.

Овие Насоки се темелат врз претпоставката дека вклучувањето на ранливите групи и граѓанските организации кои на локално ниво работат на нивно застапување во процесите на креирање на медиумските политики, суштински ќе придонесе за зајакнување на медиумските реформи и за подобрување на севкупниот демократски амбиент во РСМ.

2. КОМУНИКАЦИСКИ МОДЕЛ И ПРИНЦИПИ НА КОМУНИКАЦИЈА

Стратегиското поврзување во рамки на МСП се темели врз *двонасочен модел на комуникации*: (1) меѓу членките на Мрежата и (2) меѓу Мрежата од една страна и клучните целни групи, од друга - пред сè со Агенцијата за Аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и Советот за етика во медиумите. На овој начин предвидено е членките на МСП да имаат отворено постојан дијалог со целните групи со што најсоодветно ќе ја остваруваат својата цел – да влијаат врз медиумските политики и да ја менуваат практиката на медиумска маргинализација на ранливите групи.

Потребата за овој пристап е самообјаснувачка – граѓаните кои живеат со некаков вид ранливост и граѓанските организации кои работат на нивно застапување треба да имаат постојан консултативен контакт со институциите и телата со моќ да влијаат врз медиумските политики, за да можат да предлагаат промени во политиките во согласност со потребите на овие групи. Дополнително, институциите кои имаат моќ да влијаат врз креирањето на медиумските политики треба постојано да тежнеат кон дијалог со овие групи за тоа да се рефлектира во промените на политиките кои се предложени и се спроведуваат од самите институции.

2.1 Солидарност

„Солидарност“, во смисла на принципите на овие стратегиски *Насоки*, означува свесност и посветеност на членките на МСП, кон заедничките цели на комуникациските процеси кои треба да ги менуваат медиумските политики и практики.

Конструктивниот притисокот врз институциите со моќ во медиумските политики може да биде ефикасен само доколку комуникацијата на МСП со овие целни групи, се базира на принципот на солидарност. Солидарноста овде не подразбира некритичко следење на волјата на мнозинството членки на мрежата, туку повеќе принципиелна манифестација на единство во остварување на заедничките комуникациски цели. Различните типови ранливи групи кои се соочуваат со поинаков тип проблеми во поглед на нивните комуникациски права, ќе можат да сметаат на солидарната поддршка на членките на мрежата.

2.2 Точност и прецизност

„Точност“ во оваа смисла означува обезбедување на вистинитост на фактите со кои се оперира во комуникациите, а „прецизност“ го означува процесот на обезбедување детализирана аргументација за востановените факти.

МСП е посветена на обврската да обезбеди точност и прецизност на пораките во својата комуникација со целните групи. Точноста и прецизноста на пораките кон дефинираните целни групи се фундаментален елемент од кредибилитетот на барањата што МСП ќе ги поставува кон институциите. Точноста и прецизноста во комуникацијата ќе се обезбедува преку зајакната грижа за спроведување истражувања со кои ќе се собираат релевантни податоци за различните ранливи групи со кои работат ГО на локално ниво.

2.3 Независност

„Независност“ во оваа смисла значи дека начинот на кој се комуницира со целните групи нема да биде детерминиран од каква и да е политичка инклинација и дека целосно ќе отсуствува влијанието на партикуларни интереси врз комуникациите на МСП.

МСП во својата комуникациска практика е водена единствено од интересот на ранливите групи со кои работат граѓанските организации на локално ниво. Независноста од други влијанија во барањата за промени во медиумските политики и практика е фундаментален принцип на дејствување на оваа неформална структура. МСП во своите комуникации со целните групи не се води од инклинација или лојалност кон политичките или бизнис актерите. Непристрасноста во комуникациите означува и практика во која на сите медиуми во Македонија кои имаат интерес да покриваат теми поврзани со интересот на МСП тоа ќе им биде овозможено, без протежирање на едни на сметка на други.

2.4 Навременост

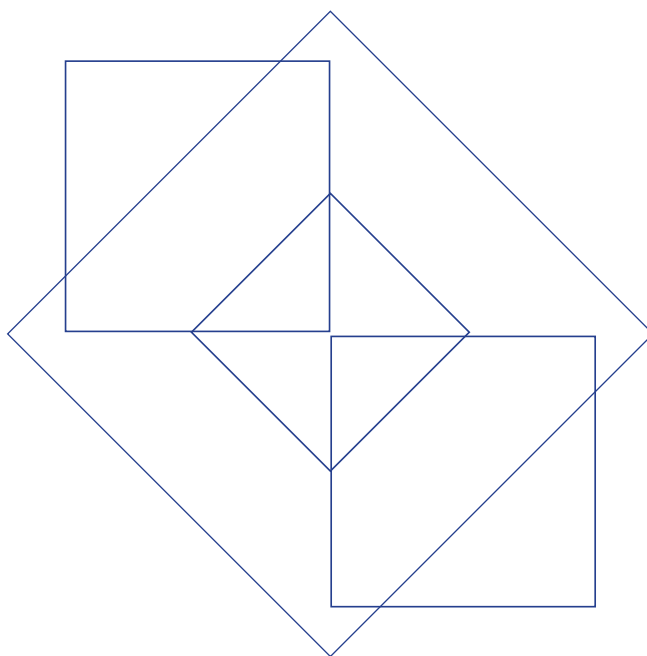
„Навременост“ во оваа смисла означува комуникација на пораките на МСП со динамика која соодветствува на динамиката со која работат целните групи.

Комуницирањето на една порака би било бесмислено доколку времето во кое таа се случува не одговара на темпото и динамиката со која функционираат целните групи заради кои се востановува ова стратегиско поврзување. Со оглед на тоа што една од целите на стратегиското вмрежување е МСП да има прецизна информација за динамиката на работа на целните групи (особено институциите), тоа ќе биде секогаш земено предвид при дизајнирањето на пораките. МСП обезбедува навременост на пораките низ процесот на комуникација меѓу членките на мрежата.

2.5 Интерактивност и партиципативност

„Интерактивност и партиципативност“ во оваа смисла означува целосно спроведување на принципите на двонасочна комуникација која активно ги вклучува идеите и насоките на членките на МСП, но и повратната комуникација со целните групи кон кои и заради кои се воспоставува ова стратегиско вмрежување.

Современите демократски институции секогаш се стремат кон активно и постојано вклучување на граѓаните во процесот на градење на политиките. Новите технологии отвораат можности за општата јавност, граѓаните и граѓанските организации да посочуваат на теми и прашања за кои е потребно да се унапредат медиумските политики и содржини и овозможуваат отворање на дијалог на институциите со овие јавности.

3. РАНЛИВИ ГРУПИ ВО МРЕЖАТА ОД СОВЕТИ НА ПУБЛИКИ

Од осумте региони во РСМ формирана е Мрежата од совети на публики (МСП) во која во моментот на објавување на овој документ членуваат 44 граѓански организации кои активно работат на застапување на правата на ранливите групи. Со цел успешно да се спроведе нивното стратемиско умрежување, да се воспостават канали на комуникацијата за да се постигне дијалог меѓу ранливите групи и да се оствари заедничката цел – влијание врз медиумските политики - ранливите групи кои се членки во МСП се категоризирани според видот на ранливост.

3.1 Малолетни и млади лица

Во оваа ранлива категорија се вклучени сите ГО, членки на МСП, кои се занимаваат со заштита на правата на малолетните лица, како и центрите кои нудат можност за неформално образование, финансиска поддршка или социјална инклузија на децата и младите лица. Некои од организациите и здруженијата кои се дел од МСП и се занимаваат малолетните лица како ранлива група се „Здружение за заштита на правата на детето“ во Скопје, СППМД во Кавадарци кои директно се занимаваат со заштита на правата на малолетните лица и спречување на малолетничка деликвенција, додека центрите како „Инклузија – Охрид“, Центарот за Едукација во Теарце и ИНФО СЕГА во Кавадарци изготвуваат програми кои нудат услуги и разновидни активности на оваа ранлива група.

3.2 Стари и изнемоштени лица

Граѓанските организации кои се занимаваат со заштита на правата на старите лица како ранлива категорија, како организацијата „Љубезност“ од Скопје која функционира како хуманитарно здружение кое нуди финансиска поддршка во форма на донации на старите лица на волонтерска основа, се занимаваат пред се со правото за нивна социјална заштита. Старите лица се исклучени од можноста за партиципација и придонес во секојдневниот општествен живот, а честопати не им се овозможува потребната грижа за нивно нормално функционирање, затоа организациите кои ги застапуваат нивните потреби работат како хуманитарни и волонтерски здруженија.

3.3 Лица со сетилна попреченост

Во МСП се вклучени и организации кои се залагаат за правата на лицата со сетилна попреченост, односно организации кои ги застапуваат правата на слепите лица и лицата со оштетен вид, како и глувите лица и лицата со оштетен слух. Дел од организациите, како „Здружението на слепи лица“ во Куманово се дел и од „Националниот Сојуз на Слепи на РСМ“ кој вклучува повеќе организации низ територијата на РСМ кои ги застапуваат правата на слепите лица и лицата со оштетен вид на локално ниво. Во оваа ранлива категорија се вклучени асоцијациите кои организираат активности за подобрување на животот на луѓето од оваа ранлива

категорија како „Гласни раце“ во Скопје која работи на едукација и прилагодување содржини за младите луѓе и деца со оштетен слух. МСП со Комуникациската стратегија на оваа ранлива група и нуди полесен пристап до остварување на нејзините права во медиумската сфера која преку вакво вмрежување ќе има можност полесно да влијае промена на нејзините политики и законските рамки поврзани со медиумите.

3.4 Жени и жртви на семејно насилство

Граѓанските организации кои се залагаат за остварување на правата на жените и постигнување на родова еднаквост исто така го опфаќаат и проблемот со жените жртви на семејно насилство, а најчесто им нудат и помош, засолниште или СОС линија каде можат да ги пријават случаите, а потоа и да добијат правна помош со цел да се заштитат правата на жртвата. Во МСП се вклучени овие граѓански организации и здруженија на жени кои најчесто функционираат на локално ниво - како „Здружение – Мајка“ од Куманово, „Организацијата на Жени“ во Струмица, „Женски форум“ во Тетово или „Женска акција“ во Радовиш кои прават разновидни активности, работилници, семинари и акции во регионите во кои се наоѓаат, но немаат спроведено канали за меѓусебна комуникација како организации кои работат на остварување на правата на конкретна ранлива група.

3.5 Сексуална ориентација

Спечување на дискриминација врз основа на сексуална ориентација, почитување на правата на ЛГБТ лицата, како и обезбедување на здравствени, социјални и правни услуги за постигнување на рамноправност и толеранција се дел од нештата со кои се занимаваат граѓанските организации како ЛГБТ Јунајтед од Тетово или ХЕРА од Скопје – и двете дел од МСП. ЛГБТ лицата честопати се мета на говор на омраза, особено на социјалните мрежи и медиуми, затоа пристапот на медиумите кон оваа ранлива група мора да биде лишен од негативни стереотипи, предрасуди или хомофобични изјави.

3.6 Лица со телесна попреченост

Граѓанските организации кои ги застапуваат правата на лицата со телесна попреченост пред се имаат цел да постигнат инклузивност во секојдневниот општествен живот, а тоа значи дека треба да се обезбедат подобри услови и поголема пристапност за нивното нормално секојдневно функционирање. Во МСП се вклучени организации како „Инклузивност“ и „Садакаја“ од Куманово кои работат на постигнување на овие цели на локално ниво, но и организацијата „Мобилност“ која има здруженија во повеќе градови низ територијата на РСМ кои работат на подобрување на локалната инфраструктура, но работат и на заштита на правата на лицата од оваа ранлива група на национално ниво.

3.7 Лица со посебни потреби

Во МСП се вклучени и организациите кои ги застапуваат правата и потребите на лицата со посебни потреби, како „Порака Нова“ од Охрид и „ЦПЛИП Порака“ од Струмица кои активно работат на овозможување на еднакво учество и вклучување

на овие лица во секојдневниот општествен живот. Покрај нивното залагање за унапредување на човековите права на лицата со посебни потреби, тие се и дневни центри за луѓе со интелектуална попреченост, центри за едукација, но и советувалишта и сервиси за поддршка на родителите и старатели на лицата од оваа ранлива група.

3.8 Лица со ретки болести

Лицата со ретки болести како засебна ранлива категорија се вклучени во МСП поради нивната потреба за здравствена заштита и подобро информирање на пошироката јавност и државните органи за специфичноста на болестите со кои овие лица се справуваат. Организациите кои ги претставуваат лицата со ретки болести како „Сојузот на здруженија на дијабетичари во РСМ“ во Велес, која е организација која ги вмрежува здруженијата на дијабетичарите низ целата територија на земјата, се залагаат за подобри здравствени услуги, создавање услови за редовна и навремена терапија како и финансиска поддршка за граѓаните од оваа ранлива група кои не можат да се справат со трошоците за третман на болеста.

3.9 Лица со зависности и сексуални работници

Лицата со зависности и сексуалните работници се засебна ранлива група која ја претставуваат организации кои ги промовираат нивните човекови права и се залагаат за олеснување на пристапот на овие лица кон здравствени услуги. Дискриминацијата на лицата кои се зависници од дроги и кон сексуалните работници во земјава е на високо ниво, а организациите како ХОПС во Скопје или „Опција“ во Охрид – членки на МСП - активно работат на организирање на акции за едукација и подигнување на свеста на општата јавност за заштита од преносливи сексуални болести, спроведуваат програми за намалување на штетите предизвикани од употреба на дроги и нудат правна помош за лицата од оваа ранлива група.

3.10 Роми и социјално загрозени лица

Граѓански организации кои се занимаваат со почитување на правата на Ромите во РСМ како ранлива група која е маргинализирана и дискриминирана се исто така дел од МСП. Овие организации најчесто функционираат самостојно и на локално ниво во регионот во кој се наоѓаат. Организациите како „Черења“ во Штип, „Месечина“ во Тетово, „Ромска Солза“ во Прилеп, „Баирска Светлина“ во Битола, „Даја“ и „Садакаја“ во Куманово се залагаат за заштита на правата на Ромите и подобрување на нивниот секојдневен општествен живот како маргинализирана заедница која истовремено и припаѓа и на социјално ранливата категорија. Со подобрување на меѓусебната комуникација преку МСП на овие локални организации кои работат само во еден регион, ќе им биде овозможено да имаат поголем удел при креирањето на политиките во медиумската сфера.

План на активности за формирање на Мрежата

Прва фаза		
(1)	Планирање на првата фаза и деск истражување	јули 2019 – јуни 2020
(2)	Идентификување на ГО на локално ниво кои работат со различни ранливи групи и реализирање фокусни групи со нив	
(3)	Изработка на Проценка за состојбата, мислењата и потребите на ГО на локално ниво од аспект на задоволувањето на интересите на нивните конституенти во медиумската сфера и развивање насоки за стратемско вмрежување и комуникација меѓу локалните ГО и нивните конституенти, од една страна и надлежните институции, тела и мрежи, од друга страна.	

Втора фаза		
(1)	Планирање на втората фаза и изработка на насоки за онлајн индивидуални интервјуа.	јули – декември 2020
(2)	Спроведување на консултативен процес со ГО на локално ниво (со вклучување и на нови ГО) за облиците на вмрежување и комуникација – преку реализирање на онлајн индивидуални интервјуа.	
(3)	Вклучување на резултатите од консултативниот процес во финалните Насоки за стратемско вмрежување и комуникација.	

Трета фаза		
(1)	Планирање на третата фаза	јануари – декември 2021
(2)	Спроведување работилници со ГО на локално ниво и формирање на Мрежата од совети на публики	
(3)	Изработка на документ за политики	
(4)	Презентирање на резултатите од истражувањето пред АВМУ, СЕММ и други институции и организации	

